Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (desátého senátu)

8. května 2025 *

„Řízení o předběžné otázce – Občanství Unie – Článek 20 SFEU – Právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států – Odvozené právo pobytu státního příslušníka třetí země, který pečuje o nezletilé dítě, které má status občana Unie – Vztah závislosti – Povaha odvozeného práva pobytu – Okamžik jeho vzniku – Povinnost získat dodatečně vízum ve třetí zemi“

Ve věci C-130/24,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná na základě článku 267 SFEU rozhodnutím Verwaltungsgericht Düsseldorf (Správní soud v Düsseldorfu, Německo) ze dne 16. ledna 2024, došlým Soudnímu dvoru dne 16. února 2024, v řízení

YC

proti

Stadt Wuppertal,

SOUDNÍ DVŮR (desátý senát),

ve složení: D. Gratsias, předseda senátu, E. Regan (zpravodaj) a J. Passer, soudci,

generální advokát: R. Norkus,

za soudní kancelář: A. Calot Escobar, vedoucí,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření, která předložili:

– za německou vládu: J. Möller a R. Kanitz, jako zmocněnci,

– za dánskou vládu: D. Elkan, M. Jespersen a C. Maertens, jako zmocněnci,

– za řeckou vládu: T. Papadopoulou, jako zmocněnkyně,

– za nizozemskou vládu: M. K. Bulterman a A. Hanje, jako zmocněnkyně,

* Jednací jazyk: němčina.

– za Evropskou komisi: E. Montaguti a J. Vondung, jako zmocněnkyně,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 20 SFEU.

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi YC, státní příslušnicí třetí země, a Stadt Wuppertal (město Wuppertal, Německo) ve věci vydání povolení k pobytu za účelem sloučení rodiny.

Právní rámec

3 V ustanovení § 5 Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet – Aufenthaltsgesetz (zákon o pobytu, výdělečné činnosti a integraci cizinců na spolkovém území) ze dne 30. července 2004 (BGBl. 2004 I, s. 1950) ve znění použitelném na skutkový stav v původním řízení (dále jen „AufenthG“), nadepsaného „Obecné podmínky pro udělení“, je stanoveno:

„(1) Udělení povolení k pobytu zpravidla předpokládá, že

[…]

2. neexistuje zájem na vyhoštění,

[…]

(2) Udělení povolení k pobytu, vydání modré karty EU, ICT karty, průkazu o povolení k trvalému pobytu nebo práva trvalého pobytu – EU dále předpokládá, že cizinec

1. přicestoval s požadovaným vízem a

2. údaje nezbytné k udělení již uvedl v žádosti o vízum.

Od těchto požadavků se lze odchýlit, pokud jsou splněny základní požadavky na povolení k pobytu, nebo pokud by s ohledem na konkrétní okolnosti případu bylo nepřiměřené znovu zahajovat řízení o vydání víza. […]“

4 V ustanovení § 28 AufenthG, nadepsaného „Sloučení rodiny s německými státními příslušníky“, je v odstavci 1 stanoveno:

„Povolení k pobytu se udělí cizinci, který je

[…]

3. rodičem nezletilého svobodného německého občana za účelem výkonu osobní péče o něj,

má-li dotyčný německý občan obvyklý pobyt na spolkovém území. Povolení k pobytu se udělí odchylně od § 5 odst. 1 bodu 1 v případech první věty bodu 2 a 3. Odchylně od § 5 odst. 1 bodu 1 se povolení k pobytu zpravidla udělí v případech podle první věty bodu 1.“

5 V ustanovení § 95 AufenthG, nadepsaného „Trestní předpisy“, je v odstavci 1 stanoveno:

„Trest odnětí svobody v trvání až jednoho roku nebo peněžitý trest bude uložen tomu, kdo

[…]

2. pobývá na spolkovém území bez požadovaného povolení k pobytu podle § 4 odst. 1 první věty, jestliže

a) má vykonatelně uloženou povinnost vycestovat,

b) mu nebyla poskytnuta lhůta k vycestování či tato lhůta uplynula a

c) jeho vyhoštění nebylo pozastaveno,

[…]“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

6 Dne 25. září 2019 udělil zastupitelský úřad Polské republiky ve třetí zemi žalobkyni v původním řízení dlouhodobé vízum pro studijní účely, které bylo platné do 23. září 2020.

7 S tímto vízem žalobkyně vstoupila dne 28. září 2019 do schengenského prostoru a začala v Polsku studovat.

8 Poté žalobkyně v původním řízení z Polska přicestovala do Německa a dne 1. srpna 2020 nahlásila své bydliště v obvodu města Wuppertal.

9 Dne 6. listopadu 2020 vyzvalo město Wuppertal žalobkyni v původním řízení, aby neprodleně opustila státní území. Na tuto výzvu nebylo nijak reagováno, neboť zúčastněná již mimo jiné nebyla k zastižení na adrese nahlášeného bydliště.

10 Dne 24. září 2021 se žalobkyni v původním řízení narodilo dítě, které má po otci německou státní příslušnost.

11 Žalobkyně v původním řízení žije ve společné domácnosti s tímto dítětem, k němuž má výlučné právo péče. Přestože otec platí výživné, je s dítětem v kontaktu pouze zřídka, neboť jej navštěvuje pouze o víkendech a není schopen se o dítě z pracovních důvodů starat po dobu několika týdnů.

12 Dne 12. dubna 2022 požádala žalobkyně v původním řízení město Wuppertal o povolení k pobytu za účelem výkonu rodičovské péče o nezletilé dítě.

13 Vzhledem k tomu, že město Wuppertal o této žádosti nerozhodlo, podala žalobkyně v původním řízení dne 13. prosince 2022 k Verwaltungsgericht Düsseldorf (Správní soud v Düsseldorfu, Německo), který je předkládajícím soudem, žalobu, v níž se domáhá vydání rozhodnutí o uvedené žádosti.

14 Podle města Wuppertal je udělení povolení k pobytu žalobkyni v původním řízení vyloučeno, neboť žalobkyně, která se v období mezi prosincem 2020 a červnem 2021 skrývala, naplnila znaky skutkové podstaty trestného činu podle § 95 odst. 1 bodu 2 AufenthG. V důsledku toho vznikl podle uvedeného města zájem na jejím vyhoštění ze státního území podle § 5 odst. 1 bodu 2 AufenthG, který brání tomu, aby bylo uděleno povolení k pobytu, a od kterého se nelze odchýlit.

15 Město Wuppertal rovněž tvrdí, že podmínkou k vydání povolení k pobytu je vstup na území s požadovaným vízem, což je podmínka, která v projednávané věci podle něj nebyla splněna. Mimoto podle uvedeného města lze po žalobkyni v původním řízení rozumně požadovat, aby opustila německé území za účelem zahájení řízení o vydání víza dodatečně v zemi jejího původu, neboť takový požadavek neohrožuje nejlepší zájem dítěte s ohledem na krátkou dobu řízení, jež netrvá déle než jeden měsíc. Navíc podle uvedeného města nejsou splněny ani podmínky pro přiznání odvozeného práva pobytu na základě článku 20 SFEU. Při společném vycestování za účelem dodatečného provedení řízení o vydání víza totiž musí dítě, které ještě není školou povinné, opustit území Evropské unie jen krátkodobě, takže podstata práva, jež je přiznáno tímto ustanovením, není dotčena. Mimoto přerušení kontaktu dítěte s otcem na dobu kratší než jeden měsíc je podle názoru města Wuppertal přijatelné.

16 Mezitímním rozsudkem ze dne 23. listopadu 2023 nařídil předkládající soud městu Wuppertal, aby žalobkyni v původním řízení na základě § 28 odst. 1 bodu 3 AufenthG udělilo povolení k pobytu za účelem sloučení rodiny s platností od data uvedeného mezitímního rozsudku.

17 Pokud jde o období před tímto datem (dále jen „dotčené období“), předkládající soud má za to, že je prokázáno, že vnitrostátní právo brání vydání povolení k pobytu žalobkyni v původním řízení, neboť během tohoto období existoval zájem na jejím vyhoštění z důvodu jejího neoprávněného pobytu na německém území. Udělení povolení k pobytu z humanitárních důvodů je podle předkládajícího soudu rovněž vyloučeno.

18 Uvedený soud má tedy za to, že v projednávané věci je zásadní určit, zda odvozené právo pobytu na základě článku 20 SFEU vzniklo během dotčeného období, a pokud ano, zda toto právo vzniklo na základě unijního práva automaticky, a dále okamžik, od kterého toto právo vzniklo.

19 Zaprvé, pokud jde o existenci práva pobytu na základě článku 20 SFEU, předkládající soud uvádí, že podle části vnitrostátní judikatury jsou podmínky vyžadované pro přiznání takového práva pobytu splněny pouze tehdy, nelze-li řízení o udělení víza zahájit dodatečně v krátké, spolehlivě vymezitelné lhůtě. Tato judikatura vychází z výkladu *a contrario* rozsudku ze dne 8. května 2018, K. A. a další (Slučování rodin v Belgii) (C-82/16, EU:C:2018:308, bod 58), v němž Soudní dvůr rozhodl, že je v rozporu s cílem sledovaným článkem 20 SFEU nutit státního příslušníka třetí země, aby opustil území Unie „na neurčitou dobu“.

20 Předkládající soud má však o takovém výkladu pochybnosti. Konkrétně uvádí, že v rozsudku ze dne 5. května 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Pobyt rodinného příslušníka – nedostatečné prostředky) (C-451/19 a C-532/19, EU:C:2022:354, bod 48) Soudní dvůr podle všeho zdůrazňuje, že k tomu, aby mohlo být uplatněno odvozené právo pobytu na základě článku 20 SFEU, postačuje konstatování, že státnímu příslušníkovi třetí země, který je rodinným

příslušníkem občana Unie, nelze přiznat právo pobytu podle vnitrostátního práva nebo sekundárního unijního práva, bylo-li zjištěno, že mezi tímto státním příslušníkem třetím země a tímto občanem Unie existuje takový vztah závislosti, který by vedl k tomu, že by byl uvedený občan Unie nucen opustit území Unie v případě vyhoštění rodinného příslušníka, který je státním příslušníkem třetí země, mimo uvedené území. Mimoto z rozsudků ze dne 22. června 2023, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Thajská matka nezletilého Nizozemce) (C-459/20, EU:C:2023:499, bod 30), a ze dne 27. dubna 2023, M. D. (Zákaz vstupu do Maďarska) (C-528/21, EU:C:2023:341, bod 59), vyplývá, že základní osobní právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, které je přiznáno v článku 20 SFEU v návaznosti na status občana Unie, s výhradou omezení stanovených ve Smlouvě o FEU a opatření přijatých k jejich provedení, je bez práva na vstup na unijní území bezcenné.

21 Zadruhé si předkládající soud klade otázku, zda odvozené právo pobytu na základě článku 20 SFEU musí být „uděleno“ na základě pravomoci členských států, nebo zda toto právo vzniká již na základě unijního práva. Podle většinové vnitrostátní judikatury vzniká právo pobytu vyplývající z článku 20 SFEU přímo na základě unijního práva, jelikož příslušné vnitrostátní orgány jsou povinny vydat pouze deklaratorní akt.

22 O tom má nicméně předkládající soud pochybnosti. Přiklání se k názoru, že právo vyplývající z článku 20 SFEU nevzniká přímo na základě unijního práva, nýbrž je musí udělit či přiznat až příslušné vnitrostátní orgány prostřednictvím konstitutivního aktu, jímž je toto právo založeno. V tomto ohledu předkládající soud uvádí, že Soudní dvůr ve své judikatuře rozlišuje určité způsoby vzniku práv pobytu vyplývajících z unijního práva.

23 Pokud jde o práva pobytu vyplývající z článku 12 nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství (Úř. věst. 1968, L 257, s. 2; Zvl. vyd. 05/01, s. 15), Soudní dvůr rozhodl v rozsudku ze dne 17. září 2002, Baumbast a R (C-413/99, EU:C:2002:493, bod 75), že toto ustanovení umožňuje rodiči, který o děti skutečně pečuje, bez ohledu na jeho státní příslušnost, aby s nimi pobýval. Totéž platí i podle rozsudku ze dne 19. října 2004, Zhu a Chen (C-200/02, EU:C:2004:639, bod 47), který se týkal článku 18 Smlouvy o ES, který odpovídá článku 21 SFEU, a směrnice Rady 90/364/EHS ze dne 28. června 1990 o právu pobytu (Úř. věst. 1990, L 180, s. 26; Zvl. vyd. 20/01, s. 3), v němž Soudní dvůr rozhodl, že unijní právo umožňuje rodiči, který je státním příslušníkem třetí země a skutečně pečuje o dítě, které je občanem Unie, aby s ním pobýval v hostitelském členském státě. V rozsudku ze dne 8. března 2011, Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124), Soudní dvůr naopak formuloval negativní kritérium, podle kterého článek 20 SFEU brání tomu, aby členské státy odmítly pobyt a pracovní povolení. Z toho podle předkládajícího soudu vyplývá, že unijní právo pobyt přímo nepovoluje, neboť členské státy mohou být oprávněny právo pobytu odepřít.

24 Zatřetí, vzniká-li právo pobytu na základě unijního práva, předkládající soud se táže, od kterého okamžiku toto právo vzniká. V této souvislosti vyvstává otázka, zda je podmínkou pro vznik práva pobytu na základě článku 20 SFEU předchozí podání žádosti, jak údajně uvádí Soudní dvůr v rozsudku ze dne 8. května 2018, K. A. a další (Slučování rodin v Belgii) (C-82/16, EU:C:2018:308, bod 57). Podle předkládajícího soudu je rovněž možné, že právo pobytu žalobkyně v původním řízení vzniká až v okamžiku narození dítěte, nebo pokud bylo prokázáno, že právo pobytu nemohlo být přiznáno na základě vnitrostátního nebo sekundárního práva Unie. Tyto otázky by vyvstaly i v případě, že by právo pobytu podle článku 20 SFEU vzniklo na základě rozhodnutí přijatého příslušnými vnitrostátními orgány.

25 Za těchto podmínek se Verwaltungsgericht Düsseldorf (Správní soud v Düsseldorfu) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Závisí právo pobytu vyplývající z článku 20 SFEU na tom, zda lze únosným způsobem a za krátkou dobu, kterou lze spolehlivě vymezit, dodatečně provést řízení o vydání víza, které zákon požaduje k udělení vnitrostátního povolení k pobytu?

2) Vzniká právo pobytu vyplývající z článku 20 SFEU na základě unijního práva, čímž jej vnitrostátní orgány musí pouze potvrdit, nebo musí vnitrostátní orgány takovéto právo pobytu konstitutivně přiznat?

3) Pro případ, že právo pobytu vzniká automaticky na základě unijního práva: v jakém okamžiku toto právo vzniká?

4) Pro případ, že právo pobytu musí přiznat vnitrostátní orgány: k jakému okamžiku musí být toto právo přiznáno se zpětným účinkem?“

K předběžným otázkám

Ke druhé otázce

26 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu, kterou je třeba zkoumat na prvním místě, je, zda musí být článek 20 SFEU vykládán v tom smyslu, že odvozené právo pobytu, které má na základě tohoto ustanovení státní příslušník třetí země, jenž je rodinným příslušníkem občana Unie, vyplývá přímo z unijního práva, takže povolení k pobytu vydané na tomto základě příslušnými vnitrostátními orgány nemá povahu konstitutivního aktu zakládajícího právo.

27 Je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury existují velmi specifické situace, v nichž navzdory tomu, že se neuplatní sekundární právo týkající se práva pobytu státních příslušníků třetích zemí a dotyčný občan Unie nevyužil svobody pohybu, musí být nicméně státnímu příslušníkovi třetí země, který je rodinným příslušníkem tohoto občana, přiznáno právo pobytu, neboť jinak by byl popřen užitečný účinek občanství Unie, kdyby v důsledku odepření takového práva byl tento občan ve skutečnosti nucen opustit území Unie jako celek a byl tím zbaven možnosti skutečně využívat podstatné části práv plynoucích ze statusu občana Unie [rozsudek ze dne 5. května 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Pobyt rodinného příslušníka – Nedostatečné prostředky), C-451/19 a C-532/19, EU:C:2022:354, bod 45 a citovaná judikatura].

28 Odmítnutí přiznat státnímu příslušníkovi třetí země právo pobytu však může zpochybnit užitečný účinek občanství Unie pouze, pokud mezi tímto státním příslušníkem třetí země a občanem Unie, který je jeho rodinným příslušníkem, existuje takový vztah závislosti, že by byl posledně uvedený nucen doprovázet dotčeného příslušníka třetí země a opustit území Unie jako celek [rozsudek ze dne 5. května 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Pobyt rodinného příslušníka – Nedostatečné prostředky), C-451/19 a C-532/19, EU:C:2022:354, bod 46 a citovaná judikatura].

29 Z toho plyne, že státní příslušník třetí země se může přiznání odvozeného práva pobytu na základě článku 20 SFEU domáhat pouze tehdy, jsou-li v případě nepřiznání takového práva pobytu tento státní příslušník i občan Unie, který je jeho rodinným příslušníkem, nuceni opustit území Unie. Takové odvozené právo pobytu lze tedy přiznat pouze, pokud státní příslušník třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Unie, nesplňuje podmínky stanovené k tomu, aby na základě

jiných ustanovení, a zejména na základě vnitrostátní právní úpravy použitelné na sloučení rodiny získal právo pobytu v členském státě, jehož je uvedený občan státním příslušníkem [rozsudek ze dne 5. května 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Pobyt rodinného příslušníka – Nedostatečné prostředky), C-451/19 a C-532/19, EU:C:2022:354, bod 47 a citovaná judikatura].

30 Nicméně poté, co bylo konstatováno, že na základě vnitrostátního práva nebo sekundárního unijního práva nemůže být přiznáno státnímu příslušníkovi třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Unie, žádné právo pobytu, má skutečnost, že mezi tímto státním příslušníkem a tímto občanem Unie existuje takový vztah závislosti, že by byl uvedený občan Unie nucen opustit území Unie jako celek v případě, že by jeho rodinný příslušník, který je státním příslušníkem třetí země, musel v případě vyhoštění opustit uvedené území, za následek, že článek 20 SFEU v zásadě ukládá dotyčnému členskému státu povinnost přiznat posledně uvedenému odvozené právo pobytu [rozsudek ze dne 5. května 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Pobyt rodinného příslušníka – Nedostatečné prostředky), C-451/19 a C-532/19, EU:C:2022:354, bod 48 a citovaná judikatura].

31 Odvozené právo pobytu, jež je přiznáno ve velmi specifických situacích, jež jsou uvedeny v bodech 27 až 30 tohoto rozsudku, státnímu příslušníkovi třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Unie, tudíž vyplývá přímo z článku 20 SFEU [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. května 2018, K. A. a další (Slučování rodin v Belgii), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 89].

32 Z toho vyplývá, že odvozené právo pobytu, které má na základě článku 20 SFEU státní příslušník třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Unie, je nabýváno přímo na základě unijního práva bez ohledu na to, zda příslušné vnitrostátní orgány vydaly povolení k pobytu, stejně jako je tomu v případě práva pobytu občanů Unie, jež je přiznáno na základě některé ze svobod pohybu stanovených Smlouvou o FEU, nebo odvozeného práva pobytu státních příslušníků třetích zemí, rodinných příslušníků občanů Unie, založeného na výkonu některé z těchto svobod posledně uvedenými občany Unie, jak je stanoven v čl. 21 odst. 1 SFEU (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 19. října 2004, Zhu a Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, bod 46, jakož i ze dne 5. června 2018, Coman a další, C-673/16, EU:C:2018:385, body 23 a 24).

33 Pokud tedy členský stát vydává povolení k pobytu osobám, které mají právo pobytu na území tohoto členského státu na základě článku 20 SFEU, musí být takové povolení k pobytu považováno nikoli za akt konstitutivní, ale za akt, kterým je určen k tomu, aby uvedený členský stát deklaroval individuální situaci státního příslušníka třetí země s ohledem na unijní právo.

34 Na rozdíl od toho, co tvrdí dánská vláda, je v tomto ohledu irelevantní, že odvozené právo pobytu na základě článku 20 SFEU je podmíněno splněním několika podmínek vyplývajících z judikatury připomenuté v bodech 27 až 30 tohoto rozsudku, zejména podmínky, že právo pobytu nelze získat na jiném základě. Jsou-li totiž splněny podmínky vyžadované pro uznání takového práva pobytu, dochází k jeho nabytí, a to nezávisle na případném konstatování tohoto práva v rozhodnutí přijatém příslušnými vnitrostátními orgány, pokud naopak podmínky pro uznání tohoto práva pobytu splněny nejsou, k nabytí tohoto práva nedochází, a stejně tak není ani vyžadováno, aby v takovém rozhodnutí bylo konstatováno jeho odepření.

35 Na druhou otázku je tedy třeba odpovědět tak, že článek 20 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že odvozené právo pobytu, které má na základě tohoto ustanovení státní příslušník třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Unie, vyplývá přímo z unijního práva, takže povolení k pobytu vydané na tomto základě příslušnými vnitrostátními orgány nemá povahu konstitutivního aktu zakládajícího práva.

Ke třetí otázce

36 Podstatou třetí otázky předkládajícího soudu, kterou je třeba zkoumat na druhém místě, je, zda musí být článek 20 SFEU vykládán v tom smyslu, že odvozené právo pobytu, které má na základě tohoto ustanovení státní příslušník třetí země, jenž je rodinným příslušníkem občana Unie, vzniká okamžikem podání žádosti znějící na uznání takového práva pobytu.

37 V tomto ohledu stačí konstatovat, že z judikatury připomenuté v bodech 27 až 30 tohoto rozsudku vyplývá, že nárok na toto právo pobytu musí být přiznán státnímu příslušníkovi třetí země, jenž je rodinným příslušníkem občana Unie, od vzniku vztahu závislosti mezi ním a občanem Unie [rozsudek ze dne 8. května 2018, K. A. a další (Slučování rodin v Belgii), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 89].

38 V takové věci, jako je věc v původním řízení, odpovídá okamžik vzniku vztahu závislosti okamžiku narození tohoto dítěte. Každopádně pouze příslušným vnitrostátním soudům nebo orgánům přísluší, aby v závislosti na konkrétních okolnostech daného případu posoudily přesný okamžik, od kterého lze mít za to, že existuje tento vztah závislosti mezi tímto státním příslušníkem a tímto občanem Unie.

39 Proto je třeba na třetí otázku odpovědět tak, že článek 20 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že odvozené právo pobytu, které má na základě tohoto ustanovení státní příslušník třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Unie, nevzniká v okamžiku podání žádosti znějící na přiznání takového práva pobytu, ale od okamžiku vzniku vztahu závislosti mezi tímto státním příslušníkem a tímto občanem Unie.

K první otázce

40 Podstatou první otázky předkládajícího soudu, kterou je třeba zkoumat na třetím místě, je, zda musí být článek 20 SFEU vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která podmiňuje uznání odvozeného práva pobytu, které má na základě tohoto ustanovení státní příslušník třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Unie, tím, že tomuto státnímu příslušníkovi musí být v této třetí zemi vydáno dodatečně vízum.

K přípustnosti

41 Evropská komise zpochybňuje relevanci této otázky pro rozhodnutí věci v původním řízení, neboť vízová povinnost uvedená v této otázce je součástí řízení o udělení práva pobytu podle vnitrostátního práva, avšak takové právo pobytu nebylo žalobkyni v původním řízení pro dotčené období přiznáno. Podle Komise tedy není jasné, jaké důsledky v tomto období by měl mít tento vízový požadavek pro přiznání práva pobytu na základě unijního práva.

42 V tomto ohledu z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že se na otázky týkající se výkladu unijního práva položené vnitrostátním soudem v právním a skutkovém rámci, který tento soud vymezí v rámci své odpovědnosti a jehož správnost nepřísluší Soudnímu dvoru ověřovat, vztahuje domněnka relevance. Soudní dvůr může odmítnout rozhodnutí o předběžné otázce položené vnitrostátním soudem pouze tehdy, je-li zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jedná-li se o hypotetický problém

nebo také nedisponuje-li Soudní dvůr skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny [rozsudek ze dne 27. dubna 2023, M. D. (Zákaz vstupu do Maďarska), C-528/21, EU:C:2023:341, bod 49 a citovaná judikatura].

43 I když je v projednávané věci pravdou, že podmínka týkající se dodatečného udělení víza, na kterou poukazuje předkládající soud, je součástí řízení o přiznání práva pobytu na základě vnitrostátního práva, z předkládacího rozhodnutí nicméně vyplývá, že předkládající soud má za to, že tato podmínka je rovněž vyžadována pro účely uznání odvozeného práva pobytu na základě článku 20 SFEU.

44 Za těchto podmínek nelze mít za to, že výklad článku 20 SFEU požadovaný první otázkou postrádá jakoukoli souvislost s předmětem sporu v původním řízení, ani že je problém nastolený touto otázkou hypotetický.

45 Z toho vyplývá, že tato otázka je přípustná.

K věci samé

46 Je třeba připomenout, že podle judikatury Soudního dvora členským státům přísluší, aby určily pravidla uplatnění odvozeného práva pobytu, které má být ve velmi specifických situacích uvedených v bodech 27 až 30 tohoto rozsudku přiznáno státnímu příslušníkovi třetí země na základě článku 20 SFEU, avšak tato procesní pravidla nesmí ohrozit užitečný účinek tohoto ustanovení tím, že by vedla k tomu, že by byl tento státní příslušník nucen opustit území Unie jako celek, a k tomu, že by občan Unie z důvodu existence vztahu závislosti mezi ním a uvedeným státním příslušníkem jej byl fakticky nucen doprovázet, a tudíž také opustit území Unie [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 27. února 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel či manželka občana Unie), C-836/18, EU:C:2020:119, body 50 a 51 a citovaná judikatura].

47 Mimoto podle judikatury platí, že i když odvozené právo pobytu vyplývající z článku 20 SFEU není absolutní a členské státy mohou za určitých zvláštních okolností odmítnout toto právo přiznat, nic to nemění na tom, že toto ustanovení neumožňuje členským státům, aby zaváděly výjimky z tohoto odvozeného práva pobytu, které by představovaly zásah do skutečného využívání podstatné části práv plynoucích ze statusu občana Unie, který by byl nepřiměřený s ohledem na cíl sledovaný takovými výjimkami [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 27. února 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel či manželka občana Unie), C-836/18, EU:C:2020:119, body 47 a 48, jakož i ze dne 5. května 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Pobyt rodinného příslušníka – nedostatečné zdroje), C-451/19 a C-532/19, EU:C:2022:354, bod 49].

48 Tak je tomu v případě vnitrostátní právní úpravy, která podmiňuje přiznání odvozeného práva pobytu, které má na základě článku 20 SFEU státní příslušník třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Unie, tím, že tomuto státnímu příslušníkovi musí být v této třetí zemi vydáno dodatečně vízum.

49 V tomto ohledu je pravda, že Soudní dvůr již rozhodl, že povinnost, kterou vnitrostátní praxe ukládá státnímu příslušníkovi třetí země, aby opustil území Unie před jakýmkoli posouzením případné existence vztahu závislosti mezi tímto státním příslušníkem a jeho rodinným příslušníkem, který je občanem Unie, aby požádal o zrušení nebo pozastavení zákazu vstupu na území, který se na něj vztahuje, může ohrozit užitečný účinek článku 20 SFEU, pokud by dodržení této povinnosti mělo vzhledem k existenci vztahu závislosti mezi uvedeným státním

příslušníkem třetí země a tímto občanem Unie vést k tomu, že posledně uvedený je fakticky nucen jej doprovázet, a tudíž rovněž opustit území Unie na dobu, jež je neurčitá [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. května 2018, K. A. a další (Slučování rodin v Belgii), C-82/16, EU:C:2018:308, body 55 a 56].

50 Nicméně na rozdíl od toho, co tvrdí německá vláda, z toho nelze vyvodit, že povinnost státního příslušníka třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Unie, opustit území členského státu za účelem splnění podmínky spočívající v získání víza dodatečně ve třetí zemi neohrožuje užitečný účinek článku 20 SFEU, pokud je délka trvání řízení o udělení tohoto víza v této třetí zemi omezená, v projednávané věci na dobu kratší než jeden měsíc, takže žalobkyně v původním řízení může opustit Německo se svým dítětem, německým státním příslušníkem, které dosud nepodléhá povinné školní docházce, aby dodatečně zahájila řízení o udělení víza v zemi svého původu.

51 Tato podmínka totiž může přímo ohrožovat samotnou podstatu odvozeného práva na pobyt, které je ve velmi specifických situacích uvedených v bodech 27 až 30 tohoto rozsudku přiznáno unijním právem státnímu příslušníkovi třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Unie, je-li k výkonu takového práva nezbytně zapotřebí, aby měl tento státní příslušník třetí země možnost vstoupit na území dotčeného členského státu, a může vést k tomu, že občanu Unie bude odepřena možnost skutečně využívat podstatné části práv, které mu skýtá jeho statusu, jestliže z důvodu vztahu závislosti mezi těmito osobami uvedená podmínka fakticky nutí uvedeného občana opustit území Unie jako celek, aby doprovázel svého rodinného příslušníka, jenž je státním příslušníkem třetí země, na něhož se taková podmínka vztahuje [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 27. dubna 2023, M. D. (zákaz vstupu do Maďarska), C-528/21, EU:C:2023:341, bod 60 a citovaná judikatura, jakož i ze dne 22. června 2023, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Thajská matka nezletilého Nizozemce), C-459/20, EU:C:2023:499, body 27 a 31].

52 Mimoto má v projednávané věci dotčená podmínka za následek, že státní příslušník třetí země může být nucen opustit území Unie jako celek, i když příslušné vnitrostátními orgány konstatovaly, že mezi tímto státním příslušníkem a občanem Unie, který je jeho rodinným příslušníkem, existuje takový vztah závislosti, že je občan Unie nucen doprovázet uvedeného státního příslušníka do této třetí země, čímž zbavuje tohoto občana možnosti skutečně využívat podstatné části práv, která mu skýtá jeho status, přestože právě z důvodu tohoto vztahu závislosti musí být tomuto státnímu příslušníkovi v zásadě přiznáno odvozené právo pobytu na základě článku 20 SFEU [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. května 2018, K. A. a další (Slučování rodin v Belgii), C-82/16, EU:C:2018:308, body 57 a 58].

53 Z toho vyplývá, že podmínka, podle níž musí státní příslušník třetí země v této zemi získat dodatečně vízum, aby mu bylo přiznáno právo pobytu na základě článku 20 SFEU, představuje formální podmínku, která může tohoto státního příslušníka v praxi zbavit práva přiznaného unijním právem, i když jsou splněny hmotněprávní podmínky pro přiznání takového práva. Z tohoto důvodu může tato podmínka zbavovat občana Unie, který je jeho rodinným příslušníkem, možnosti skutečně využívat podstatné části práv, která mu skýtá jeho status, s ohledem na vztah závislosti, jenž existuje mezi těmito osobami.

54 Navíc takovou podmínku, jež ve velmi specifických situacích uvedených v bodech 27 až 30 tohoto rozsudku nutí státního příslušníka třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Unie, a tudíž i tohoto občana Unie opustit území Unie, byť i na omezenou dobu a každopádně bez jakékoli záruky návratu, nelze považovat za přiměřenou ve vztahu k cíli, jejž tato podmínka sleduje.

55 S ohledem na to, co bylo mimo jiné uvedeno i v bodech 35 a 39 tohoto rozsudku, je tento závěr podpořen skutečností, zdůrazněnou německou vládou, že vnitrostátní právní úprava stanoví možnost upustit od dotčeného řízení o udělení víza ve zvláštním případě, kdy existuje právní nárok na povolení k pobytu.

56 V důsledku toho je třeba na první otázku odpovědět tak, že článek 20 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která podmiňuje uznání odvozeného práva pobytu, které má na základě tohoto ustanovení státní příslušník třetí země, jenž je rodinným příslušníkem občana Unie, tím, že tomuto státnímu příslušníkovi musí být v této třetí zemi dodatečně vydáno vízum.

Ke čtvrté otázce

57 Vzhledem k odpovědi na druhou otázku není namístě na čtvrtou otázku odpovídat.

K nákladům řízení

58 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (desátý senát) rozhodl takto:

1) **Článek 20 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že odvozené právo pobytu, které má na základě tohoto ustanovení státní příslušník třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Unie, vyplývá přímo z unijního práva, takže povolení k pobytu vydané na tomto základě příslušnými vnitrostátními orgány nemá povahu konstitutivního aktu zakládajícího práva.**

2) **Článek 20 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že odvozené právo pobytu, které má na základě tohoto ustanovení státní příslušník třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Unie, nevzniká v okamžiku podání žádosti znějící na přiznání takového práva pobytu, ale od okamžiku vzniku vztahu závislosti mezi tímto státním příslušníkem a tímto občanem Unie.**

3) **Článek 20 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která podmiňuje uznání odvozeného práva pobytu, které má na základě tohoto ustanovení státní příslušník třetí země, jenž je rodinným příslušníkem občana Unie, tím, že tomuto státnímu příslušníkovi musí být v této třetí zemi dodatečně vydáno vízum.**

Podpisy